

УДК 378.4:004.771

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2021.236626

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО УСНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Галашова Олена, старший викладач кафедри іноземних мов, Одеський національний економічний університет.

ORCID: 0000-0003-0848-8533

E-mail: e.galashova@gmail.com

У статті розглянуто необхідність формування мотивації студентів до усної іноземної комунікативної діяльності під час дистанційного навчання. Значущість мотивації та самомотивації до навчання в умовах фізичної ізоляції доведена численними дослідженнями сучасних учених. Мета статті – пошук підходів до створення зворотного зв'язку між студентами та їхньою мотивацією до іноземного спілкування в умовах дистанційного навчання. Такими підходами, за висновком автора, є: залучення студентів до професійної дослідницької діяльності, надання студентам ініціативи до створення творчих груп співробітництва онлайн, співпраця за узгодженим планом, визначення викладачем індивідуальних досягнень студентів.

Ключові слова: дистанційне навчання, комунікативна діяльність, іноземний, мотивація, самомотивація, співробітництво, дослідницька діяльність, самореалізація.

MOTIVATING STUDENTS FOR ORAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE ACTIVITY IN THE PROCESS OF DISTANCE LEARNING OF A FOREIGN LANGUAGE

Halashova Olena, Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages, Odesa National Economic University.

ORCID: 0000-0003-0848-8533

E-mail: e.galashova@gmail.com

The article analyzes the necessity of forming the motivation of students for oral foreign language communicative activity in the process of distance learning. The importance of motivation and self-motivation for learning in conditions of physical isolation is proved by numerous studies of modern scholars.

The purpose of the article is to search for approaches to creating feedback between students and their motivation for foreign language communication in the context of distance learning. Such approaches, according to the author's conclusion are: attracting students to professional research activities, providing students with the initiative to create online collaboration groups, collaborating according to a well-coordinated plan, and identifying individual achievements of students. The effectiveness of the communicative method is defined in view of the applied didactical principle of conscious approach in the process of study a foreign language and practical implementation of this principle as teaching a

foreign language based on the native language support.

The significance of the students' scientific work for the growth of their creativity, self-fulfillment, formation of creative critical thinking and the development of individual abilities in solving practical problems, identifying the initiative, expanding the theoretical world outlook and scientific erudition, and the conscious use of theoretical knowledge in future practical activities is obvious. Thus being one of the most important motivating factors for oral foreign language communicative activity in the process of distance learning students' scientific research work is aimed at forming a culture of foreign language broadcasting, the formation of students' reflective and research culture to interactively cooperate in the process of performing problem-oriented professional tasks, in the process of cooperation in small groups and creating public speaking skills. The purpose of involving students in research activities was to form a positive motive for learning, awareness of future psychologists about theoretical and practical significance of knowledge gained during the search and processing of professional information. It should be noted that the selection, approval of individual findings of each student by the teacher will help to form their motivation for further exploration and the need to share experiences with other students in the group.

Keywords: distance learning, communication, foreign, motivation, self-motivation, cooperation, research activities, self-fulfillment.

Дистанційне навчання набуває особливої значущості на сучасному етапі змін у світовому соціумі.

Слово «distance» у перекладі з англійської мови означає «відстань» [7, с. 393], що передбачає певну віддаленість викладача (того, хто навчає) і студентів (тих, хто навчається). Зважаючи на те, що продуктивність освітнього процесу при традиційній формі роботи зумовлюється налагодженим зворотним зв'язком викладача та аудиторії, безпосередньою вербальною та невербальною комунікацією, дистанційне навчання можна розглянути як своєрідний виклик ефективності засвоєння знань. Слід зазначити особливу роль парної та групової аудиторної роботи під керівництвом та контролем викладача під час навчання іноземної мови. Використання інтерактивних технологій («круглого столу», полілогу, дискусії, «мозкового штурму», кейс-методу, проектною методики) сприяє самореалізації особистості, подоланню мовних бар'єрів, бажанню і потребі довести власні аргументи іноземною мовою і, отже, мотивації студентів до усної іншомовної комунікації. Утім, на «відстані», в умовах ізоляції, відсутності інтенсивного залучення студентів до інтерактивної взаємодії, їхня потреба в обміні знаннями та досвідом іноземною мовою і, як результат, задоволення від власних досягнень поступаються зосередженості на індивідуальному письмовому виконанні завдань та отриманні рейтингових оцінок. Тому виникає питання про мотивацію усної іншомовної комунікативної діяльності студентів під час дистанційного навчання іноземної мови.

Сучасна дистанційна форма навчання, як зазначено В. Х. Мурадовою, виявляється здатною задовольнити потреби в освіті, нарошувати людський потенціал представників усіх соціальних груп та прошарків суспільства [10, с. 1].

До переваг дистанційної освіти, виділених В. Х. Мурадовою під час аналізу сутності дистанційного навчання, належать: навчання дисциплін в індивідуальному темпі; свобода і гнучкість навчання; швидкість спілкування; технологічність освітнього процесу – використання під час навчання новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій; соціальна рівноправність; творчість – сприятливі умови для творчого самовираження студента у процесі засвоєння знань [10, с. 3].

Отже, за висновком В. Х. Мурадової, дистанційна освіта – «це крок в освіту

майбутнього. Але... при інших рівних умовах, традиційна освіта постає у вигравшому світі» [10, с. 4–5].

Аргументами «за» дистанційне навчання у дослідженні О. В. Кузнецової визнано: 1) можливість для студентів здобувати освіту без відриву від трудової діяльності; 2) можливість для студентів брати участь в організації власного освітнього процесу; 3) відповідальність за результат свого навчання тощо. Серед «мінусів» дистанційного навчання, визначених дослідницею: 1) відсутність можливості у студента звернутися за консультацією особисто до викладача; 2) відсутність можливості вчитися «наживо», будувати стосунки в колективі (з викладачами, одногрупниками, адміністрацією закладу вищої освіти), виступати перед аудиторією; 3) не кожен студент уміє підтримувати у себе мотивацію до самостійної роботи тощо. Тому на цьому етапі розвитку дистанційних технологій, як зазначено О. В. Кузнецовою, завдання викладача полягає у тому, «щоб організувати навчальний процес так, щоб нові форми навчання давали за ступенем якості результат як мінімум такий самий, як і традиційні» [9].

Отже, як бачимо, існує єдність точок зору В. Х. Мурадової та О. В. Кузнецової щодо пріоритетності традиційного навчання й основних «плюсів» – свободи, гнучкості, доступності, можливості до самовиховання і саморозвитку студентів – та «мінусів» дистанційного навчання – відсутності реального, «людського» спілкування між студентами та викладачами, неспроможності певної категорії студентів до самомотивації, відсутності можливості студентів повною мірою зрозуміти сутність завдань.

Ефективність дистанційного навчання, як зазначено Г. Кір'яковою (G. Kiryakova), зумовлюється взаємодією між учасниками освіти. Контроль над усім процесом навчання розподіляється між викладачами та учнями. Учні – це ті, хто визначає швидкість навчання та підготовки завдань: їхні самоконтроль та самооцінка є дуже важливі [14, с. 30].

Цікавим у дослідженні М. М. С. Олівєри, А. С. Т. Пенедо, В. С. Переїри (Oliveira M. M. S., Penedro A. S. T., Pereira V. S.) є визначення студентами гнучкості як переваги та, водночас, недоліку дистанційного навчання, коли потрібно оцінити власні можливості й здійснювати регулярний самоконтроль за навчанням [15, с. 147–148].

Мотивація, за І. Боденом, Д. Робертом (Bodain Y., Robert J.), – основний фактор досягнення успіху під час освіти на відстані, і самодисципліна пов'язана з мотивацією. Нестача мотивації принесе негативні результати. Це може відбутися в умовах ізоляції, коли студенти відокремлені від викладача та відчувають нестачу підтримки і заспокоєння в моменти труднощів при виконанні завдань та засвоєнні значного об'єму навчального матеріалу [Цит. за 14, с. 31].

Взаємодія вчителя та учня, за М. Г. Муром (Moore M. G.), забезпечує мотивацію до дистанційної освіти: учні консультуються з викладачами різними способами, виникає зворотний зв'язок та діалог між цими учасниками. Ізоляцію як важливу проблему дистанційного навчання, як вказано М. Г. Муром (Moore M. G.), можна також подолати взаємодією між учнями, обміном інформацією та ідеями у процесі дискусії та розв'язанням питань під час спільної роботи [Цит. за 14, с. 30].

Отже, висновок М. Г. Мура (Moore M. G.) про важливість формального та неформального спілкування при взаємодії в системі учень – учень можна розглянути як

важливий мотиваційний чинник дистанційної освіти.

Широке коло питань, пов'язаних із підвищенням мотивації до навчання рідної та іноземної мови під час дистанційної освіти, висвітлено у численних наукових доробках вітчизняних учених.

На думку Г. А. Шиліної, мотивація учнів до навчання та забезпечення комфортних умов навчання виявляються психологічними передумовами дистанційного навчання української мови [5, с. 60–61].

Мотивацією до вивчення іноземних мов, як зазначено О. В. Олійник, слугує професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з новітньої іноземної літератури. Дистанційне навчання англійської мови із використанням комп'ютерних та телекомунікаційних технологій має забезпечувати реалізацію таких завдань, як: розширення активного та пасивного словникових запасів, ознайомлення з лексикою сучасної іноземної мови; формування елементів глобального мислення (діалог культур); формування стійкої мотивації пізнавальної діяльності, потреби використання іноземної мови в реальному спілкуванні тощо [3, с. 245].

Виконання цього переліку визначених О. В. Олійник завдань дозволяє розглянути їхнє використання як інструмент мотивації до навчання іноземної мови в умовах дистанційної освіти.

Дослідження розвитку мотивації до навчання іноземної мови в умовах дистанційного середовища у низці досліджень (В. В. Лук'яненко, О. О. Гнедкова, С. М. Романюк) розглянуто в аспектах мотивації до самостійної роботи, внутрішньої мотивації отримання знань [2], усвідомлення статусу іноземної мови, розвитку вмінь студентів бути мобільними, поінформованими та комунікативними [1], використання телекомунікаційних технологій для формування навичок міжкультурного спілкування [4].

Аналіз наукових праць вітчизняних та закордонних учених дозволяє зробити висновок, що ефективність дистанційного навчання залежить від уміння викладача формувати у студентів мотивацію до усвідомленого, стійкого засвоєння знань.

Отже, метою дослідження є пошук підходів до формування мотивації студентів до комунікативної діяльності під час дистанційного навчання іноземної мови.

Варто зауважити, що зміни у взаємодії викладача та студентів в умовах дистанційного навчання, порівняно зі стилем їхньої комунікації під час традиційної аудиторної роботи, зумовлюються особливою увагою до самостійної роботи студентів.

Спираючись на власний досвід, ми пропонуємо виділити три основні етапи співпраці викладача та студентів на початку роботи в дистанційному режимі:

- визначення викладачем завдань та термінів їхнього виконання. Забезпечення студентів навчальними матеріалами (графіками, таблицями тощо) та інструкцією до виконання завдань;
- перевірка викладачем робіт, що надсилаються студентами: рецензії, визначення помилок;
- індивідуальні консультації викладача щодо виправлення помилок та доопрацювання завдань.

Зазначимо, що за відсутності для викладача можливості пояснити навчальний матеріал усім студентам та миттєвого зворотного зв'язку з аудиторією, робота на

відстані має більш індивідуальний характер. Отже, кожен студент отримує більше уваги від викладача. Утім, услід за М. Г. Муром (Moore M. G.), вважаємо, що мотивація до навчання залежить від здатності викладача залучити студентів не лише до ретельної індивідуальної роботи під керівництвом педагога, а й до творчої колективної діяльності, уміння створити зворотний зв'язок на відстані між студентами всередині групи.

Співпраця студентів під час вирішення професійно спрямованих завдань сприятиме їхній мотивації до усної комунікативної діяльності. Сутність поняття «комунікативна діяльність» визначається як «діяльність, предметом якої є спілкування з іншою людиною – партнером по спілкуванню, спрямоване на пізнання інших, а через них і за їхнього посередництва – на самопізнання й самооцінку» [11, с. 202].

Проте варто зауважити, що спілкування іноземною мовою – це складний психологічний процес, і мотивація до обговорення питань саме іноземною мовою залежить від попередньої підготовки студентів до такого виду діяльності. Услід за Є. П. Ільїним, ми розглядаємо мотивацію як внутрішню детермінацію поведінки й діяльності людини [8, с. 63], процес, який відбувається в декілька етапів: виникнення певної особистісної потреби; осмислення та обґрунтування вибору предмета та способу задоволення потреби; виникнення наміру і спонукання до досягнення цілі [8, с. 83].

Отже, мотивація до комунікативної діяльності іноземною мовою, з нашої точки зору, передбачає: бажання проявити власну позицію в обговоренні визначеного питання; впевненість у володінні інформацією та наявності аргументів у підтримку власної точки зору; усвідомлення своєї здатності говорити зрозуміло для співрозмовників; потребу до висловлювання своїх думок іноземною мовою як інтерес до нового способу самореалізації, потребу відчувати задоволення від власних умінь володіння іншою мовою.

Вочевидь, що студенти з високим та середнім рівнем мовної підготовки є найбільш вмотивованими до усного іншомовного спілкування, оскільки вони не відчують або майже не відчують комунікативних бар'єрів. До таких бар'єрів, за Н. В. Яковлевою, належать: 1) мотиваційні бар'єри (відсутність інтересу студентів безпосередньо до змісту навчальної діяльності); 2) операціональні бар'єри: порушення чи недостатності засобів і навичок; 3) соціально-психологічні бар'єри (несприятливий психологічний клімат взаєностосунків, відсутність умов для розкриття й реалізації потенційних творчих можливостей особистості [6, с. 9–11].

Слід зазначити, що мотиваційні бар'єри можуть виникнути незалежно від базової мовної підготовки студентів. Тому визначення теми для обговорення відіграє ключову роль у формуванні потреби студентів до спілкування.

Розглянемо деякі аспекти проведеної нами відеоконференції на платформі «Zoom» для студентів 1 курсу спеціальності «Психологія».

Підготовка до проведення відеоконференції з розв'язання кейсу «Ситуація у рекламній компанії Девіс-Міллер» відбувалася у кілька етапів:

- визначення та обговорення теми конференції;
- опрацювання нової лексики під час самостійної роботи в системі дистанційного навчання: виконання вправ, складання словників, читання, переклад та аналіз тексту «Причини стресу у володарів бізнесу»;
- проведення дослідницької роботи – написання міні-есе на теми: «Причини

стресу у повсякденному житті та на робочому місці», «Психологічний тип особистості та стійкість до стресу»;

- повторення граматичних часів англійської мови. Виконання вправ та тестів. Складання індивідуальних діалогів з використанням різних типів запитань за темами «Причини стресу у повсякденному житті та на робочому місці», «Психологічний тип особистості та стійкість до стресу».

Отже, на першому етапі підготовки до відеоконференції студенти поступово «поєднувалися» з темою, важливою для їхньої професійної діяльності. Закріплення нової лексики відбувалося у формі діалогів. Одночасно, під час виконання вправ та використання граматичних структур у діалогах, проводилася ретельна робота з граматиною. Метою залучення студентів до дослідницької діяльності було формування у них позитивного ставлення до навчання, усвідомлення майбутніми фахівцями з психології теоретичної та практичної значущості знань, здобутих під час пошуку та обробки професійної інформації. Слід зазначити, що заохочення, схвалення викладачем індивідуальних знахідок кожного студента сприятиме формуванню їхньої мотивації до подальших розвідок та виникненню потреби до обміну досвідом з іншими студентами групи.

На другому етапі підготовки до відеоконференції індивідуальна та групова робота студентів передбачала професійно спрямовану діяльність:

1) індивідуальну роботу з кейсом «Ситуація у рекламній компанії Девіс-Міллер». У межах цієї роботи студенти використовували матеріал власних досліджень з причин стресу на робочому місці, виявили психологічний тип особистості кожного співробітника та причини стресу, який кожен з них відчуває на робочому місці. Отже, було проведено психологічний аналіз поведінки співробітників рекламної компанії, на базі якого кожен студент як «психолог-експерт» склав свої рекомендації щодо виходу компанії з кризової ситуації;

2) підготовку до усної іншомовної комунікації: опрацювання спеціальних мовних кліше до проведення дискусії; написання висновків за кейсом з використанням активних мовних кліше; редагування тексту згідно з порадами викладача;

3) організаційну діяльність:

- визначення дати та часу проведення відеоконференції;
- призначення лідерів конференції (два лідери);
- створення кожним лідером «малих груп» співробітництва у складі 2–3 студентів на чолі з лідером: завданням учасників «малих груп» було надіслати лідеру своєї групи власні висновки щодо ситуації в компанії Девіс-Міллер.
- систематизація лідером кожної групи інформації, отриманої від членів своєї групи;
- складання групою лідерів плану конференції на базі попереднього ознайомлення з висновками «психологів-експертів»;
- ознайомлення всіх «психологів-експертів» (студентів групи) з планом проведення конференції;
- проведення лідерами консультацій, попереднього тренінгу для членів своїх груп щодо необхідності використання активних мовних кліше та різного типу запитань у процесі підготовки доповіді та виступу на конференції.

Варто зауважити, що на другому етапі підготовки до відеоконференції перевага віддається самостійній індивідуальній та груповій роботі, ініціативі студентів.

Проведення відеоконференції. Відеоконференція почалася з оголошення лідерами теми конференції та регламенту виступів. Кожен із лідерів, доповнюючи одне одного, дав коротку характеристику ситуації в компанії та її діяльності в умовах конкуренції. Учасники конференції виступали з аналізом причин стресу та поведінки кожного конкретного співробітника компанії. Дискусійні питання взаємостосунків вимагали детального обговорення. Отже, лідери запросили «психологів-експертів» до обміну думками. Слід зазначити, що деяким студентам, у разі необхідності та за їхнім проханням, надавалася можливість висловлювати свою точку зору з опорою на рідну мову. Утім, вони завжди робили підсумок іноземною мовою. Лідери виступали координаторами та були готові пояснити будь-яке складне питання. Поради студентів як «психологів-експертів» щодо налагодження взаємостосунків, усунення стресової ситуації в компанії базувались на матеріалах їхньої дослідницької роботи, зокрема на питаннях психологічних передумов стресостійкості та зв'язку психологічного типу особистості та її стійкості до стресу. Отже, за підсумком лідерів, мета конференції була досягнута, і кожен експерт виявив професійну обізнаність та індивідуальний підхід до розв'язання питання налагодження психологічного клімату в компанії.

За результатами анкетування, усі студенти визнали тему конференції та питання до обговорення цікавими й корисними для себе як майбутніх психологів. Утім, певна категорія студентів (25 %) визначила, що у ZOOM відсутній візуальний безпосередній контакт із співрозмовником, і це заважало їм слідкувати за думкою інших учасників. Інші студенти (15 %), завдяки їхній психологічній захищеності, перебування одночасно в домашній атмосфері та на занятті, відчули у конференції ZOOM більший комфорт та впевненість, ніж під час виступу в аудиторії. Деякі студенти зазначили, що на платформі ZOOM дискусія відбувається у швидшому темпі, і було важко зрозуміти нові слова та вирази в іномовному мовленні інших учасників (3 %). Проте, попри певні складнощі спілкування у конференції ZOOM, усі студенти виявили задоволення від власного внеску та власних досягнень під час участі у роботі конференції.

Отже, наш практичний досвід свідчить, що формування мотивації студентів до усної іноземної комунікативної діяльності під час дистанційного навчання іноземної мови залежить від ефективності зворотного онлайн-зв'язку в режимі викладач-студент, студент-студент, координації самостійної роботи студентів, їхнього залучення до професійної дослідницької діяльності, надання студентам ініціативи до створення творчих груп співробітництва, призначення лідерів груп та складання чіткого, зрозумілого плану співпраці всередині кожної групи, заохочення студентів до обміну думками з попередньою опорою на рідну мову та їхнім подальшим усвідомленим спілкуванням іноземною мовою, реалізації творчого потенціалу студентів та визначення індивідуальних досягнень. Доцільне використання телекомунікаційних технологій буде сприяти формуванню мотиву особистих досягнень та самоактуалізації студентів у процесі інтерактивної взаємодії в інтернет-конференціях.

Напрямами до подальших розвідок можна визначити дослідження самостійної роботи та співробітництва студентів у «малих групах» при дистанційному навчанні іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнедкова О.О. Дистанційні технології навчання у організації контролю знань самостійної роботи студентів мовних спеціальностей ВНЗ. *SWorld. Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*. 7–14 June 2016. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer43/135.pdf> (дата звернення: 06.06.2021).
2. Лук'яненко В. В. Досвід упровадження дистанційного навчання для організації самостійної роботи студентів з англійської мови. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 2. С. 70–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2014_2_17 (дата звернення: 06.06.2021).
3. Олійник О. В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2014. Вип. 38. С. 238–246.
4. Романюк С. М. Дистанційне навчання англійської мови у процесі професійної підготовки майбутніх юристів: стан та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. 2015. № 1. С. 171–176.
5. Шиліна Г. А. Методика дистанційного навчання української мови учнів основної школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Київ, 2016. 21 с.
6. Яковлева Н. В. Психолого-педагогічні умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Київ, 2003. 26 с.
7. Гальперин И. Р. Большой англо-русский словарь: в двух томах. Изд. 2 стереотипное. Том 1. Москва: Русский язык, 1977. 822 с.
8. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб: Питер, 2000. 512 с. Серия «Мастера психологии».
9. Кузнецова О. В. Дистанционное обучение: за и против. *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*. 2015. Вип. 8 (ч. 2). С. 362–364. URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=7101> (дата звернення: 06.06.2021).
10. Мурадова В. Х. Анализ развития дистанционной формы обучения. *Системы обработки информации*. 2015. № 8. С. 177–181.
11. Психология общения. Энциклопедический словарь / под общ. ред. А. А. Бодалева. Москва: Когито-Центр, 2011. 600 с.
12. Характеристика основных активных методов обучения. URL: <http://www.zelgo.ru/mpibos-527-1.html> (дата звернення: 06.06.2021).
13. Bin H. PACALL: Supporting Language Learning Using SenseCam. *International Journal of Distance Education Technologies*. 2013. 11(1). P. 14–30.
14. Kiryakova G. Review of distance education. *Trakia Journal of Sciences*. 2009. Vol. 7. № 3. P. 29–34.
15. Oliveira M. M. S., Penedro A. S. T., Pereira V. S. Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*. 2018. № 29. P. 139–152. URL: https://www.researchgate.net/publication/328032761_Distance_education_advantages_and_disadvantages_of_the_point_of_view_of_education_and_society (дата звернення: 06.06.2021).

REFERENCES

1. Hniedkova, O. O. (2016). Dystantsiini tekhnolohii navchannia u orhanizatsii kontroliu znan samostiinoi roboty studentiv movnykh spetsialnostei VNZ [Distance learning technologies in the organization of control of knowledge of independent work of students of language specialties of high school]. *SWorld. Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*, 7–14 June. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer43/135.pdf> [in Ukrainian].
2. Luk'ianenko, V. (2014). Dosvid uprovadzhennia dystantsiinoho navchannia dlia orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv z anhliiskoi movy [Experience in implementing distance learning to organize independent work of students in English]. *Pedahohichniy protses: teoriia i praktyka* [Pedagogical process: theory and practice]. *Issue. 2*, 70–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2014_2_17 [in Ukrainian].
3. Oliinyk, O. V. (2014). Innovatsiini tekhnolohii dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy dlia studentiv nemovnykh [Innovative technologies of distance learning of a foreign language for students of non-language universities]. *Linhvistychni doslidzhennia: zb. nauk. prats KhNPU im. H. S. Skovorody* [Linguistic research: collection of scientific works] [in Ukrainian].
4. Romaniuk, S. (2015). Dystantsiine navchannia anhliiskoi movy u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh yurystiv: stan ta perspektyvy [Distance learning of English in the process of professional maibutnikh yurystiv: stan ta perspektyvy] [Distance learning of English in the process of professional

- training of future lawyers: status and prospects]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedagogika i psykholohiia* [Bulletin of Alfred Nobel University of Dnepropetrovsk. Series: Pedagogy and psychology], 1, 171–176 [in Ukrainian].
5. Shylina, H. A. (2016). *Metodyka dystantsiinoho navchannia ukraïnskoi movy uchniv osnovnoi shkoly. Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
 6. Yakovleva, N. V. (2007). *Psykholoho-pedahohichni umovy podolannia komunikatyvnykh barieriv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
 7. Gal'perin, I. R. (1977). *Bol'shoj anglo-russkij slovar': v dvuh tomah. Izd. 2 stereotipnoe. Tom 1. Moskva: Russkij jazyk*. [in Russian].
 8. Il'in, E.P. (2000). *Motivacija i motivy*. SPb: Piter. Serija «Masterya psihologii» [in Russian].
 9. Kuznecova, O. V. (2015) *Distancionnoe obuchenie: za i protiv* [Distance learning: pros and cons]. *Mezhdunarodnyj zhurnal prikladnyh i fundamental'nyh issledovanij* [International Journal of Applied and Basic Research], 8(2), 362–364. URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=7101> [in Russian].
 10. Muradova, V. H. (2015). *Analiz razvitija distancionnoj formy obuchenija* [Analysis of the development of distance learning]. *Systemy obrobky informatsii*, 8, 177–181 [in Ukrainian].
 11. *Psihologija obshhenija*. (2011). *Jenciklopedicheskij slovar'*. A. A. Bodaleva (Ed.). Moskva: Kogito-Centr [in Russian].
 12. *Harakteristika osnovnyh aktivnyh metodov obuchenija*. URL: <http://www.zelgo.ru/mpibos-527-1.html> [in Russian].
 13. Bin, H. (2013). PACALL: Supporting Language Learning Using SenseCam. *International Journal of Distance Education Technologies*, 11(1), 14–30.
 14. Kiryakova, G. (2009). Review of distance education. *Trakia Journal of Sciences*, Vol. 7, 3, 29–34.
 15. Oliveira, M. M. S., Penedro, A. S. T., Pereira, V. S. (2018). Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*, 29, 139–152. URL: https://www.researchgate.net/publication/328032761_Distance_education_advantages_and_disadvantages_of_the_point_of_view_of_education_and_society